

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE

SZEMLEJE

SZOMBAT

KADOSA MARCEL:

A levelesláda tanuságtétele

Az első női szónoklat a dohány-
uccai templomban. — Kunos Ignác,
az Akadémia tagja: Dervis legenda.
— Legujabb Palesztinából. — A je-
zsuiták és az árja származás. —
Levelek a szerkesztőhöz. — Üze-
net a konkolyhintőkhöz. — Szines
riportok. — Olvasom . . . Nem olva-
som . . . — Hirek.

IX. évfolyam 11. sz.

1936. május 2

A címlap Berény Róbert rajza.

NŐI ISTENTISZTELETEK A DOHÁNY UCCAI TEMPLOMBAN. A hívők rendkívül nagy érdeklődése mellett kezdődött az elmúlt szombaton a Dohány uccai templom ezidei női istentiszteleteinek sorozata, amelyen nőegyleteink és felekezeti intézményeink testületileg vettek részt. Dr. Hevesi Simon vezető torabbi nyitotta meg a női istentiszteletek sorát. A kántori teendőket Linetzki Bernát főkantor látta ell. A női istentiszteletek a Sovvaszig terjedő szombatokon déli 12 órakor kezdődnek a Dohány uccai templomban: április 23-ikén, szombaton déli 12 órakor tartandó női istentiszteleten dr. Fischer Gyula főrabbi szónokol.

A BUDAPESTI V. KER. IZR. NŐEGYLET május 3-ikán, vasárnap délelőtt fél 11 órakor tartja XXVII.-ik évi rendes közgyűlését a Lipótvárosi Társaskör (V. Lipót krt. 1.) nagytermében, melyre ez uton is meghívja kedves tagjait és barátait.

AZ „ÁHÁVASZ RÉIM“ Országos Felebaráti Szeretet Egylet f. évi április hó 15-én tartotta 37. évi rendes közgyűlését Ungar Ármin elnök vezetése mellett a pesti izr. hitközség székházának dísztermében.

Megjelentek: Szántó Jenő az országos iroda alelnöke, Nagy Andor, dr. Dési Géza, dr. Zahler Emil hitközségi előljárók, Eppler Sándor, dr. Csörgő Hugó, dr. Munkácsi Ernő, Kramer Miksa, Steiner Mór, dr. Endrei Simon Henrik, dr. Groszmann Zsigmond, dr. Farkas József, dr. Schreiber Lajos, dr. Laczer Dénes és dr. Weisz Sámuel, Munk Gáborné, Rotenstein Mórné, Szendrő Emilné, dr. Weisz Sámuelné és Ungar Arminné, továbbá az egyesület alelnökei Dinner A. Emil, Fenyves Ignác, Kunstädter Adolf, Reichenberg Jakab, valamint Molnár Gyula és Róth Mór, Hübsch Alfréd titkár, továbbá az egyesület tisztikara, választmánya és tagjai igen számosan.

Ungar Ármin elnök megnyitó szavai után Hübsch Alfréd titkár ismertette az egyesület 1935. évi működéséről szóló jelentés beszámolót, valamint az elmúlt évi zárszámadást és előirányzatot, amelyet a közgyűlés egyhangúlag vett tudomásul. A számvizsgáló bizottság tagjaival: Hegedűs Ernő, Meisels Lajos és dr. Sinnreich Pál, küldetett ki. A napirend ezen pontjai után Ungar Ármin elnök jelentette be elnöki tisztségéről való lemondását, dr. Rosenák Miksa m. kir. egészségügyi főtanácsos, a pesti izr. hitközség előljárójának elnökké való megválasztását. A közgyűlés egyhangú lelkesedéssel dr. Rosenák Miksát elnök-

ké választotta meg. Dr. Dési Géza vezetésével küldöttség ment dr. Rosenák Miksáért, aki a közgyűlés nagy éljenése között jött be a terembe és vette át az elnöki széket. Dr. Dési a megválasztott új elnököt köszöntötte fel és iktatta be új tisztségébe. Ungar Ármin meghatóttan vett búcsút az elnökségtől. Dr. Rosenák Miksa a megválasztott új elnök általános helyesléssel fogadott programbeszédében megköszönte az iránta megnyilvánult egyhangú bizalmat, kijelentette, hogy az elnöki tisztségre való megválasztását nagy disznek veszi és ügykezni fog az egyesület javára értékes munkát kifejtteni. Szeretettel üdvözölte Krammer Miksát, a Chewra érdemes elnökét és dr. Endrei S. Henrik igazgatót és végül áldozatkész munkára serkentette a közgyűlést.

BUDAPEST NEMZETKÖZI VÁSÁR. — A május 8-án megnyíló Budapesti Nemzetközi Vásár igazolványai nemcsak 25-50% utazási kedvezmény igénybevételére jogosítanak 27 ország vasuti, hajózási és légitforgalmi vonalain, hanem a vásár területére, számos muzeumba, képtárba és középületekbe díjmentest belépést biztosítanak. Ezenkívül jelentős kedvezményeket élveznek a vásárigazolványok tulajdonosai az operába, színházakba, variétékben s egyéb szórakozóhelyeken, valamint a Margitszigeten, az állatkertben és a világhírű budapesti gyógyfürdőkben, uszodákban és szanatóriumokban is.

BUDAPEST NEMZETKÖZI VÁSÁR. — A Budapesti Nemzetközi Vásáron kötött üzletek alapján (szállításra kerülő áruk számára) (az 1—15. tarifaosztály) a Magyar Kir. Államvasutak 10% tarifakedvezményt engedélyeznek. Ez a kedvezmény a vásár utolsó napjától számított egy hónapig, illetve iparcikkek exportjának indokolt esetben négy hónapig érvényes.

RADIUS FILMSZÍNHÁZ, Nagymező utca 22—24. Telefon: 22 3—98. Előadások kezdete 3. 5. negyed 8. fél 10 órakor.

Ezüst

dísz tárgyak és evő-
eszközök a legolcsóbb
gyári áron

Schleifer

ezüstárugyár, Kazinczy-u. 10
(Rákóczi-ut közelében)

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

KADOSA MARCEL:

A levelesláda tanuságtétele

A váradi *Szabadság* husvétii száma ünnepi szenzációnak egy most felnyitott levelesláda tartalmát közli olvasóival. Nyolc évtizeden át őrizte a láda a maga sötét titkát, amely most napvilágra került. Szivettépő dokumentumok, többek között egy jegyzék, amelyben *Zichy Ferenc gróf*, császári és királyi aranykulcsos belső titkos tanácsos, országos teljhatalmu főbiztos a pribékek kezére szolgáltatja Nagyvárad város és Bihar megye 106 polgárát, akik „a pártütés szerzői, élesztői, vagy annak résztvevői” voltak. Százhat tiszteletreméltó név, amelynek a viselői részére ma tisztelet és dicsőség, hogy ebben a jegyzékben felsorolvák, de akkor üldöztetést és halált jelentett. A szép magyar nevet viselő főbiztos ur *keresztel* jelölte meg azokat, akiket *halálra* terjesztett fel, mindegyiknél felsorolva a bűnlajstromot:

- „vad, dühös demokrata”
- „a megszökötteket dugatta, amig lehetett”
- „sallangos tollu verbunkos”:
- „alattomos demokrata”
- „veszedelmes tényezője a pártütésnek”
- „szellemben szabad”;
- „az orosz császár képének felakasztásában résztvevő” stb. stb.

A 106 közül kilencnél meg van jelölve, hogy zsidó:

† **Grósz Albert**, zsidó doktor, most századosi ranggal volt kórodaigazgató orvos, alattomos, de veszedelmes tényező, *Fridrich* bátyjával és *Beöthy Ödön* testi-lelki barátjával együtt . . .

† **Polák Herman**, zsidó doktor, főtényező, elbizott, veszedelmes proletárius . . .

† **Rokkenstein Lajos**, zsidó pap, főtényező és izgatója a pártütésre anélkül is nagyon hajlamos zsidóságnak.

† **Két Sonnenfeld**, zsidó kereskedők, mindenféle gyalázatos képeket a Felséges Uralkodó Ház és egyéb főbb személyekről boltjaik előtt kifüggesztettek, főképen Nagyváradon lakozó a Felséges Uralkodó Házat és Felsőbbséget gyalázta, Kossuthot pedig és bitor kormányát az egekig magasztalta, a Pecsovicsokat káromolta,

† **Grósz Lajos**, az orvos fia, már atyjával érdekelve van. Bécsben Martius 13-án sebet is kapott.

ifju Rozenthal, zsidó az Apátzák utzáján a Felséges Uralkodó Ház ellen a leggyalázatosabb verseket írta az Értesítőbe, szólhat róla bővebben Szepesházy kapitány. Különben elbizott, szemtelen, impertinens zsidógyerek.

† **Rozenhal**, az előbbinek atya,

† **Fleiszner**, ennek sógora, zsidók, a legtulzóbb hamis híreket mint stafétákon vetteket, terjesztők, a törvényes Felsőbbséget gyalázók, a bitorkormányt túlságosan magasztalók, szemtelen, elbizott demagógok.

Mint látnivaló: a zsidó proskribáltaknál külön tehertétel, *hogy zsidók*, mert a foglalkozás megjelölése mellett csak náluk van külön feltüntetve az, hogy ők zsidók, a többenél nem fontos, hogy milyen templomban imádkoznak. Náluk ez súlyosbbitó körülmény, ami kifejezésre jut abban, hogy amíg a 97 nem zsidó közül „csak” hatvanat terjeszt föl az aranykulcsos belső titkos tanácsos ur halálra, addig a kilenc zsidó közül nyolcat.

Tudjuk jól: a márciusi szabadság azzal kezdődött, hogy a gyönyörű március 15-ike után már néhány nap múlva fosztogatták és bántalmazták a zsidókat. *Mayer Zsigmond*, bécsi kereskedő, aki Pozsonyból származott az osztrák fővárosba, rendkívül érdekes emlékirataiban leírja, hogy amint a szabadságnak hire terjedt, miként rohantak be a környékről mindenfelől a németajku polgárok és estek neki a zsidó házak és üzletek kifosztásának. És amikor a fegyveres erő ennek az idillnek véget vetett, a legteljesebb felháborodással tiltakoztak ez ellen:

„*Micsoda szabadság az — mondották méltatlankodva — ha még a zsidókat sem szabad kirabolni?*” Ugyanez történt a fővárosban is: „*Németajku polgártársak, ti meggyaláztátok a forradalmat!*” — dörögte *Petőfi Sándor* néhány nappal a március 15-iki nagyszerű megmozdulás után.

A zsidók bezzeg másként értelmezték *Petőfi Sándor* és *Kossuth Lajos* szabadságát. Szívvel-lélekkal csatlakoztak a forradalom szent ügyéhez. Közöttük nem volt se muszkavezető, se áruló. Tömegesen vonultak a táborokba és amint *Maynaunak* a forradalom bukása után a zsidókra kivetett sarcai és a levelesládából előkerült dokumentumok bizonyítják, a forradalom társadalmi és lelki munkájából is derekasan kivették a részüket. A szabadságnak is ők voltak az első áldozatai és az ellenforradalom is bőségesen részeltette őket a megtorlásban.

Sebaj! Zsidósors! A gyászmagyarok és muszkavezetők, ha élnek ivadékaikban, élnek azoknak a zsidó hazafiaknak az ivadékaik is, akik üldöztetést és halált szenvedtek a magyar forradalmárokkal együtt a szabadságharc bukása után. Nem volna semmi haszon belőle, ha valaki nekiállna adat szerint földeríteni, hogy a gutgesinntek és Pecsovicsook, az árulók és a muszkavezetők leszármazói hol és

miképen kérkedtek és fognak továbbra is kérkedni hazafias érdemeik alapján azoknak a zsidó vértanúknak az unokáival szemben, akik a besugások és árulkodások folytán vértanui lettek a magyar szabadság szent ügyének.

Nem olyan időket élünk, amikor az igazság dokumentumai meghatnák és megráznák a lelkeket. De azért az igazság igazság marad, mint a földbe ásott arany és éppen úgy, mint a néphit szerint az elásott és eltemetett arany, *egyszer csak fölveti magát a fénye a sötét éjszakában.*

(A fenti névsorban szereplő Grósz Albert dr. Grósz Emil egyet. tanár atyja, Frigyes, nagyatyja Lajos, nagybátyja a későbbi Csatáry-Grósz Lajos. Rothschildné-Wertheimstein Rózsí dr. Grósz Frigyes unokája. A Sonnenfeld-család ivadékai ma is élnek Váradon. Szerk.)

A jezsuiták és az árja származás

Eberhardt Wolfram cikket irt a „Nationalsocialistische Monatshefte“-ben és azt a hirt közli, hogy a jezsuita rend tagfelvételkor annak igazolását kéri, vajjon a jelentkező árja-e?

Ezzel szemben áll az a tény, hogy a jezsuita rendnek eddig minden fajtájú és nemzetiségű tagja lehetett. Loyola Ignác a rend alapítója — a cikk írója is kiemeli — távol állt minden antiszemizmustól.

Nemcsak aránytalanul nagyszámban voltak zsidószármazású jezsuiták, de az alapító Loyola Ignác első utóda J. Lanez is zsidószármazású volt.

Loyola zsidóbarát beállitottsága nagy ellenkezésre talált Spanyolországban. Véres üldözések kényszerítették a zsidókat, hogy tömegesen katolikus hitre térjenek át. A spanyol maranok (kitért zsidók) elleni gyűlölet kiterjedt a jezsuita rendre, amelynek tagjai között aránytalanul sok marano volt.

A jezsuita rendben azáltal állt elő a krízis, hogy a zsidószármazású tagok a rend katonai szellemét túszagos demokratikus felfogással akarták helyettesíteni.

1593-ban a rend Rómában megtartott rendkívüli gyűlése kimondotta a zsidó származás tagok kitértését. 1608-ban

hozott határozat enyhítette az előző rendelkezéseket és a jezsuita zsidótörvény utolsó fogalmazása, amely 1923-ból származik, még további enyhítést jelent.

Ezeknek az intézkedéseknek — természetesen — semmi közük egy nemzeti szocialista értelemben vett fajelmélethez, úgyhogy nem lehet joggal beszélni arról, hogy a jezsuiták az árjaszármazást kutatják.

Olvason

Az ujbpesti rabbinátsi hivatalban dr. Friedmann Dénes főrabbi előtt megjelent az országos híró, egykori ujbpesti főrabbi, dr. Venetiáner unokaöszse. A tisztviselő kikeresztelkedési szándékát jelentette be; Dr. Friedmann főrabbi elképedve nézett a tisztviselőre, majd felháborodástól izzó hangon fordult hozzá:

— Nem szégyenli kitértésről beszélni ebben a szobában, ahol nagybátyja harminc éven át hirdette a zsidó hittűség igéjét?!

A fiatalember vállalt vont és a világ legtermészetesebb hangján válaszolt:

— Hát akkor menjünk át egy másik szobába!

A cinikus válasz híre rövidesen elterjedt Ujbpesten és még keresztény körökben is őszinte felháborodást keltett.

Prof. KUNOS IGNÁC dr. :

Musza, Isza és Muhammed

— **Dervis-legenda** —

Tudós professzor Kunos Ignác legujabb, „Török dervis mondák és legendák” c. könyve kéziratban elkészült. E tekintetben a világhírű bülbülszavu meseköltő a Szombat iránti szeretetből az új könyv egyik gyöngyszemét átengedte nekünk közlés végett.

Három vallás három hive, jártak keltek idegenbe, békés együttesbe. Musza (Mózes) hitét vallotta az egyik, Isza (Jézus) nevét imádta a másik, Muhammedre esküdött a harmadik.

— Legigazabb, magasztosabb az én hitem — bizonyítgatja Musza híve.

— Jóságos és igazságos az Iszáé — szól a másik lelkenedezve.

Fennen, büszkén dicsekszik a moszlim szava, mert egyetlenegy volt Allah és Muhammed az ő igaz prófétája.

Elnapestig divánkoznak, vitatkoznak, kicsi hijja és egymással már-már összekapnak.

Messze földről, zarándoki rengetegből közeledik hármójukhoz egy negyedik. Hófehér az aláhulló haja, térdig omlik ezüstsín szakála. Békeséget, nagy jóságot sugároz ki mélybe néző szeme, testieket, lelkieket nyugtat jámbor tekintete. Meghallotta, meghallgatta heves, tüzes beszédüket, megérinti hadonászó két kezüket és szavával és hangjával nyugalomra, türelemre inti őket.

— Tik is könnyen úgy járhattok — hangzik fel az öreg szava, — mint a róka meg a szarvas sorsa.

— Mi baj érte őket? — kérdik mind a hárman.

— Régi idők rőt rókája és egy szarvas egyre azon marakodtak s nem egyszer, hogy hajba kaptak, kettőjük köz melyikének selymesebb a szőre, bársonyosabb a bőre? És egymásnak egy szép reggel, neki estek volna, ha hirtelen ott nem terem, messze földről, idegenből előkerült dervis-forma róka. Amint látja, hallja őket, tajtékturó vad

dühüket, higgadt szókkal csap le rájuk és így szól hozzájuk:

— Hogyha mindenképen tudni akartátok, kettőtök közt kinek selymesebb a szőre és bársonyosabb a bőre, menjetek egy szücsmesternek műhelyébe, had nyuzzon meg benneteket s megtudjátok tőle.

— Tik is mindhárman s meg nem számlált akárhányan, Musza, Isza és Muhammed három hive, csakis akkor tudjátok meg, melyikőtök hite, hitvallása legigazabb és legmagasztosabb, jóságos és igazságos, hogyha majd eljuttok az innenső életen túl, az igazi mennyei világba.

Igy szólt az aggastyán s hófehér aláhulló haja, térdig omló ezüstsín szakála, egyszerre csak arany köddé válik s nyomtalan eltűnik.

És a három vallás három hive közül az egyike Musza képét pillantja meg benne, a másikra mintha Isza szeme tekintene, a harmadik pedig Muhammedet érezte meg benne. Három vallás három hive, továbbra is jártak keltek idegenbe, hol békésebb, hol meg lármás együttesbe.

Olvasom

Bulgáriában különös állapot urakodik a naptár körül. Hivatalosan az Európában már használatos Gregoriánus naptárt vezették be. A bulgáriai orthodox egyház, azonban nem ismerte el az új kalendáriumot és továbbra is a Juliánus naptár szerint számítják az időt, amely a hivatalosnál 13 nappal kezdődik. A hivatalos újév január elsején van, az egyházi január 7-én. Kinos dilemma: előtt állnak most azok a bulgáriai zsidók, akik a karácsonyt meg szokták ünnepelni, mert melyik karácsonyt tartásák meg, a hivatalosat vagy az egyházit?

Az első női beszéd a dohány uccai templomban

Április 24-én, pénteken délután (4 órakor) a dohány uccai templomban volt a pesti közép-, kereskedelmi- és szakiskolák legfelsőbb osztályu tanulóinak záróistentisztelete, amelyen dr. Groszmann Zsigmond rabbi intézett az ifjúsághoz beszédet, amelyben hazaszeretetre és a zsidósághoz való törhetetlen hűségre buzdította. A péntek esti istentisztelet befejeztével ez alkalommal először az ifjúság nevében két tanuló is beszélt. Gerő László, a Bolyai reáliskola növendéke intézett beszédet társaihoz, majd Wilhelm Magda a Veres Pálné uccai leánygimnázium növendéke, dr. Wilhelm Károly előljáró leánya a következő beszédet mondta:

Abból az alkalomból, hogy utoljára állunk ma itt együtt, mint középiskolai tanulók, imádságos ajakkal és utoljára hallgatjuk együtt a Szentírás magyarázatát, szólok hozzátok.

Mindnyájunk lelkét mély hála és megindultság fogja el, amikor visszagondolunk arra, hogy nyolc év előtt bátorosan, tudatlan gyermekeként jöttünk ide és ma hittel, tudással, felnőttként távozunk. Elmegyek, de emléünkben örökké őrizni fogjuk azt a mély vallásos szellemet, melyet itt oltottak belénk és hálával gondolunk elsősorban kedves tanárainkra, akik őszinte meggyőződéssel ültették lelkünkbe az Istenhitet, a vallásos érzést, az erkölcsi törvényeket.

A köszönet és hála szavaival ajkunkon sok újat nem tudunk mondani. Van azonban egy soha eléggé nem ismételtető intés, amit társaimnak mélyen lelkébe szeretnék vésní és ez az, hogy a mai nehéz időkben, az életbe kilépő zsidó ifjúságnak nemcsak a Szentírás tani-

tásait kell ismernie, hanem meg kell tanulnia azt is, hogy mit jelent önérzetes, igaz, magyar zsidónak lenni. Tudnunk kell azt, hogy az út, melyen haladnunk kell, gyakran keserves és ezért kell, hogy százszerosan éljen bennünk a hit, mert csak ez segít át az élet számtalan nehézségein.

Most, amikor az iskolaközösségből távozunk és mindenki a maga egyéni útján halad tovább, szeretném, hogy Ti, akik velem együtt hagyjátok el az iskola padjait, emlékezetekbe vésnétek, amit itt hallottatok. Ne tágítsatok a vallásos hit és Szentírás tanításától és emelt fővel lépjétek arra az utra, amelyen haladni fogtok. Mi, zsidó ifjúság vagyunk hivatva arra, hogy hirdessük, miszerint a hit az a támasz, mely az élet nehézségén átsegít és csak az lehet igazán boldog, akinek lelke mélyén kirathatatlanul él a Tan és az Örökkévaló tisztelete. Ez a gondolat vezéreljen a munkátokban! Emlékezzünk vissza az együtt töltött órákra, amelyekben a vallásos gondolatot és érzést lelkünkbe oltották. Fogadjuk meg, hogy azokhoz mindig hűek maradunk. De ugyanakkor maradjunk hűek és egész lelkünkben ragaszkodjunk a magyar földhöz, amelyen születünk és amely felnevelt bennünket, az ezer sebből vérző magyar hazához, amelynek bánata és szomorúsága a mi lelkünk bánata és szomorúsága is. Fogadjuk meg itt együttesen, hogy e két ige nem hagyja el ajkunkat sosem, hogy ez lesz szívünk utolsó dobbanása: Halljad Izrael, az Örökkévaló, a mi Istenünk, egyetlen egy! És a nagy magyar költő örökbecsű szavai: Hazádnak rendületlenül légy hűve óh magyar!

Az istentisztelet, amelyen dr. Rosenak Miksa vallásoktatásügyi előljáró is megjelent, a főrabbi áldásával és a Himnusz eléneklésével ért véget.

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA		V. NÁDOR U. 5
		TEL: 81-2-74
FUCHS	TOKAJI	TOKAJI MINTAPINCE
A KORONÁJA		FUCHS LÁSZLÓ.

Bárány Róbert

**az egyetlen magyar származású
Nobel-díjas tudós — zsidó volt**

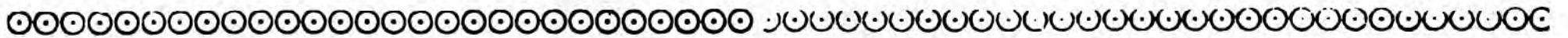
Bárány Róbert 1876. április 2-án született Bécsben, ott végezte el tanulmányait és 1900-ban avatták orvossá Frankfurt am Main-ban és Freiburg-ban folytatta tanulmányait s azután visszatért Bécsbe és Politzer professzor fülklinikáján dolgozott. A klinikán annyira kitűnt tudományos felkészültségével, hogy rövid idő alatt előadó tanársegéddé nevezték ki.

A fül-labirintus vizsgálásánál módszerét örökké összekapcsolták a Bárány névvel. De nemcsak a fülbajok megvizsgálásának módszerével és therápiájával produkált rendkívülit, hanem az ideggyógyászatban elért eredményei is

alapvető jelentőségűek még jelenleg is.

A háború kitörésekor bevonult katonának és 1915-ben Przemysl-nél orosz fogságba esett. Mint hadifogoly megkapta 1915-ben az orvosi Nobel-díjat. Az oroszok azonnal hazaengedték ezután. 1917-ben meghívást kapott az upsalai egyetemre, ahol hirtelen bekövetkezett haláláig dolgozott.

Magyarországból vándorolt zsidó család leszármazottja Bárány Róbert, aki mindvégig megmaradt zsidónak. Kizárólag tudományának élt, zsidó dolgokkal nem foglalkozott, csak az utolsó években vett részt a Németországból kiűldözött zsidó tudósokat támogató akciókban.

Rabbik működése és házassága

— Kisvárdai levél —

Nagyon érdekes eszmét pendített meg a Szombat, amikor a neolog és orthodox rabbik társadalmi életét tette szóvá és megállapítja, hogy orthodox és neológ rabbik között néha ad hoc ismeretség létesül, de nem szellemi vagy lelki közösség. Hogy mennyire igaza van, bizonyítja az a kis héber munka, amely most megjelent városunkban és lexikonszerűen összeállítja a magyarországi orthodox rabbik névsorát és működését. Látjuk belőle, hogy az orthodoxia szellemi téren nem ismer engedményt. Ha egy orthodox rabbi szépirodalmi gode-magyarázatot ír, ez meg van említve, de például dr. Singer várpalotai főrabbi irodalmi működéséről egy szó sincs, mert ez az irodalom nem szalonképes, illetőleg nem beth-hamidrás-képes. Emlékszem, hogy a múltkor megírta a Szombat, hogy Fischer Fülöp sárospataki főrabbi bármennyit ír is az orthodox különállás érdekében és bármennyire is tör lándzsát az orthodox intransigen-

tia mellett, az orthodox őt nem fogja soha elismerni magáhozvalónak. Ezt az argumentumot akkoriban velem együtt igen sokan igazságtalannak tartották és ime ebben a most megjelent kis könyv igazat ad a Szombatnak, mert szó van benne például a pomázi rabbinak irodalmi működéséről, de hogy mit írt össze a sárospataki főrabbi, erről egy szót sem találunk. Nagyon tanulságos és figyelemreméltó jelenség!

A múltkor szó volt a Szombatban a neolog rabbik doktori címéről. A Szombat hangsúlyozta, hogy igazán fontos, hogy az a doktorátus becsületesen legyen megszerezve egy tisztességes egyetemen, nem pedig valamilyen obscurus diplomagyárban. Hogy ilyenek léteznek, bizonyítja az a hirdetés, amely az „Est”-ben a múlt héten egymás után többször megjelent, amely a kandidátus távollétében is ígért doktorátust. A szállítás „ab Prag” történik, de valószínűleg német csempész-áruról van szó,

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Olvason

Esztergomban katolikus nyári egyetemet rendeznek, kitűnő előadókkal, nagyszerű tanrenddel. Minden es-peresség kiküld világi férfiakat, akik azután az egyetemi kurzuson hallottakról referádákat és propaganda-beszédeket fognak tartani az egyházi kerületekben. — Nem lehetne-e már egyszerű nálunk is ilyen komoly és értékes dolgot csinálni? Rabbijaink, hitoktatóink és lelkes laikusaink továbbképzése igazán olyan szükség, amelyet nem lehet tovább elhanyagolni. Egy kis lelkesedés és egy kis anyagi áldozat árán igen nagyszerű eredményt lehet elérni ezen a téren.

Nem olvasom

„Der Stock-Jude“ így nevezték a váradai jesiván az intézmény egyik jótévőjét Füchsl Emánuelt. Neves borkereskedő cég volt Váradon a Füchsl család. Már a múlt század hatvanas éveiben teljesen át voltak itatva európai kulturától, amellyel sulyt helyeztek arra, hogy üzleti ténykedéseikben is az etika követelményeinek megfeleljenek. Érdekes, hogy a két Füchsl testvér a neolog hitközségnek is tagja maradt és ott is fizettek hitközségi adót. A két testvér közül az Emánuel volt a konzervatívabb, előljárója volt az orthodox hitközségnek. Mintegy hatvan év előtt deputáció utazott Szerethre meghallgatni Fuchs Mór ottani főrabbi szónoki készségét. Füchsl Emánuel is tagja volt annak a küldöttségnek, mely megboldogult édesapám vezetésével szombaton át Szerethen tartózkodott. Füchsl Emánuel már akkor öregedő ember, nehezen járt és a szom-

batí Istentiszteletre elvitte a nélkülözhetetlen botját a templomba is. A bochereknek ez nem tetszett, a botot ellopták és elnevezték Füchsl Emánuelt „Der Stock-Jude”. Ez a név a váradai jesivakörökben rajta is maradt.

Most került a kezembe a pécsi hitközség évi jelentése és megakadt a szemem egy néven: Forbát Arnold. Ugy sejtem, ez a Forbát Arnold azonos Füchsl Arnolddal, a váradai Füchsl család leszármazottjával, aki mintegy ötven év előtt házasság révén Pécsre költözött.

Olvason

A Lengyelországban uralkodó óriási nyomorúságot csak kevésbé tudták enyhíteni az ott összegyűjtött és Amerikából küldött segélyek. Lodz-ban a 200.000 zsidó lakósból 70.000 folyamodott segélyért. Przytik nevű pogromkörnyéken csak a legszükségesebbet is nehezen tudták a segélykérőknek nyújtani.

Olvason

Lénárd, a magyar származású fizikus, akinek része van a Röntgensugarak felfedezésében is, a mostani Németországban igen kedvelt ember. Tiszteletére ünnepélyt rendeztek és egyik lap közölte, hogy amikor egyik ismerőse felsorolta előtte a zsidóság nagy érdemeit, a közgazdaság, a jótékonyság és a tudomány terén, azt felelte kurtán, röviden: annál inkább kellene őket a föld mélyébe sülyeszteni. Ez a durva kijelentés nagyon őszinte. Mennyi pénzt, mennyi erőt, mennyi könyvet áldozott az Abwehr-Bewegung annak bizonyítására, hogy mi zsidók, milyen kiváló módon teljesítjük kötelességeinket és bizonyítjuk be kiválóságainkat és azt hiszik, hogy ezzel meggyőzik az antiszemitákat. Lénárd példája mutatja hogy igenis meggyőzik őket törekvéseik helyességéről és megerősítik őket gyűlöletükben.

„A zsidók kiválóak és azért nem kell gyűlölni őket“ — mondják a zsidók. „Ép ellenkezőleg, mert kiválóak, azért kell őket gyűlölni“, — mondja az antiszemita.

Nem olvasom

hogyan az ismert grófi család őse, mint pék kezdte el és a háborus konjunkturában milliós vagyont, bárói, később grófi címet szerzett. Arról sem olvasok, hogy hány arisztokrata szerzett hazaárulással donációs birtokot.

Ellenben az „Uj Magyarország“ kipattantotta, hogy a Biedermann-család a pozsonyi gettóból származik és a család őse zsidó volt s Biedermann Michele névre hallgatott. Megtudjuk továbbá, hogy még a második generáció is zsidó maradt, nagy szerepet játszott a közéletben és egymásután létesítettek zsidó alapítványokat. Az köztudomású volt, hogy Fehérváry miniszterelnök felesége Biedermann-lány volt. Még a zsidók is azt hitték, hogy a Biedermann bárók külföldi indigénák. Csak most tudták meg szélesebb körben, hogy Biedermannék zsidó származásuk. A tendenciózus cikk elmondja, hogy a Biedermann-család házasságok révén atyafiságba került egy egész sor ősi, előkelő, magyar családdal.

A cikkíró azonban a legnagyobb rosszakarat mellett sem tud mást szemére vetni a kipellengérezett családnak, minthogy primitív kezdetből nagy vagyonra tettek szert.

Olvasom

Igen tisztelt Főszerkesztő Uram, már évek hosszú sora óta vagyok nb. lapjának olvasója s bizony gyakran örömmel szolgálnak bölcs és igazat mondó szavai, néha azonban — mert őszinte vagyok — csodálkozom egyes sorokon, csodálkozom azon, hogy zsidósajtó ily hangon is szólhat.

Legutóbbi ápr. 18-án megjelent számában „Nem olvasom“ c. alatt írja, hogy Tel-Avivban a girlöket úgy becézik „Tel-Aviva“ vagy „Riches le Zion“. Bizony én nem tudom, hogy ennek mi

fontossága van, úgy gondolom, e hírnélkül ép oly nivós, de fetetlen kedvesebb lett volna nb. lapja sokak számára. Annak reményében, hogy megértett, nem pedig félreértett mélyen tisztelt Doktor úr, maradok lapjának hű olvasója és igaz zsidó szívvvel köszöntöm, igaz híve:

Dr. M. J.

Nem értem az érzékenykedést, nem mondtam semmi rosszat. A chalukák sem viselnek keleti szokás szerint sűrű fátyolt és most a bevándorolt német nők között bizonyára akad néhány tucat, akik mondain életet folytatnak. — Ártatlan megjegyzés volt, melyet kár volt félremagyarázni.

Nem olvasom

Weltner Jakab szocialista országgyűlési képviselő temetése alkalmából méltó gyászbeszédet tartott a fölkerült rabbi és a temetés zsidó ritus szerint folyt le. Ennek a ritusnak egyszerűsége, emberi volta oly szembeszökő, hogy a zsidó szocialisták hozzátartozói, ha csak formálisan ki nem lépnek a felekezetből, nem tiltakoznak papi temetés ellen. A boldogult dr. Weisz Mór temetői rabbi elárulta, hogy egy-egy zsidó szocialista temetésén a nemzsidó elvtársak megjelennek nála és kérik, hogy csak beszéljen az elhunyt felett, mert őt (aki közismert jótékony szolgálatkész ember) nem tekintik „csuhás“-nak. A Weltner-féle temetés még az által is kivált, hogy nem beszélt azon egy kitért sem. Ez a körülmény sokszor kellemetlen foltot jelent egy-egy felekezeti kapacitás temetésénél. Egy-egy kitért búcsúztatója alkalmából mindig felhangzik a kívánság, hogy kellene már tenni valamit ezen a téren és be kellene szüntetni kitértek szónoklását, egy kimondott zsidó helyen, oly felekezeti ceremónián, amely felekezetnek ők hátat fordítottak. Igaz, hogy kegyeletről lévén szó, tapintatosan kell eljárni. De meg lehetne tenni, akár úgy,

hogy a Chevra előre bekéri a szónokok neveit, vagy a haláleset bejelentésénél figyelmezteti a temetés rendezőit, hogy legyenek tekintettel arra. Mindenki tudja, hogy ilyen szempont nyilvánosságra hozatala meghozná az eredményt, mert a Chevra indító okait még a mesümedok is tisztelnék.

Nem olvasom

A pécsi tudományegyetem elfogadta Hatvany Bertalan: Ázsia lelke című hatalmas munkáját tudori disszertációnak és ez alapon doktorrá avatta Hatvany Bertalan bárót. Értesülésünk szerint, ez hónapokkal ezelőtt történt, de nem jutott nyilvánosságra, mert Hatvany Bertalan báró újabb írásainál sem használja a doktori a címet.

Olvasom

a pogányság felé hajló „némethitűek” („deutschgläubige”) folyóiratában, a „Durchbruch”-ban, hogy az ő hamburgi hitközségük Nagypénteken, (amelyet ők a keresztényi „Karfreitag” helyett „stiller Freitag”-nak neveznek.) a Nagy Károly által leöletett négyezeröttszáz pogány szász emlékének szenteltek egy órát, hogy a német birodalmi pénzügyminisztérium, mosti kegydíjat engedélyezett azoknak a zsidó állami tisztviselőknak és közjegyzőknek, akik a világháború idején a fronton voltak s akiket az árparagrafus alapján állásukból eltávolítottak.

Olvasom

Angliában a zsidóság vezetői felhasználták a peszachi ünnepet, hogy minden zsidó szívet megnyissanak az üldözött német zsidók akciójának érdekében. Herbert Samuel londoni, ünnepi beszéde is ennek a szolgálatában állott.

Olvasom

Henckel Donnersmarck herceg egy régebbi vagyonkezelője ellen, Dulsburgban a büntetőtörvényszéken folytatott tárgyalásokon egy hűtlenségi feljelentés kapcsán kiderült, hogy 1918-ban, amikor a világháború végén a palesztinai német csapatoknak vissza kellett vonulniuk, a parancsnok utasítására a német hadipénztárt (egy millió angol font aranyérmékben) egy libanoni barlangban rejtették el az ellenség elől. Egyetlen katonának, aki a kincsét elrejtő hidászcsapatból életben maradt, sikerült kieszközölni a német és angol kormánytól, hogy expedíciót szereljen fel a kincsek megkeresésére. A két kormány feltétele az volt, hogy megtalálás esetén a kincsek egynegyed része maradjon csak az expedícióra vállalkozóknak. Konzorcium alakult most a kincsek feltárására.

Olvasom

Igen érdekes korrajzot közöl a 8 Órai Ujság Wahrmann Mórról, a pesti hitközség egykori nagynevű elnökéről és ismert közgazdasági tekintélyről. A cikksorozat fontosságát vallási és történeti szempontból Dési Géza előljáró külön cikkben méltatta. De elfelejtette megírni, hogy Kellér Andor, a jeles író, a szerzője ezeknek az érdekes cikkeknek. De Kellér Andor sem tudja a következő anekdotát, amely a zsidók között van elterjedve, és amely bemutatja Wahrmann Brüll Sámuel tudós pesti rabbisági elnökkel való kapcsolatban. Brüll, a nagy talmudtudós, az ötvenes évek aufkláristái és széplelkei példájára kitűnően ismerte a német klasszikusokat, német műveltségét neki köszönhette Wahrmann, aki igen gyakran találkozott a tudóssal. Az egyik találkozásuk alkalmából Wahrmann nagyon lehangolt volt. Amikor a rabbi megkérdezte, miért oly szomorú, azt felelte: „A Richárd fiam kikeresztelkedett.” Erre a rabbi csendesen megjegyezte: „Szóval nagyon tetszik neki az új testamentum?” „Tudod mit? Csinálj te is egy — új testamentumot.”

Nem olvasom

Egy vidéki orthodox ismerősömet elkísértem a pesti zsidó felekezeti közélet egyik vezető egyéniségéhez, aki nagyon dicsérte a hitközség intézményeit és különösképen a Chevrat állította oda, mint követendő példát, nemcsak jótékonyága, hanem az összes felekezeti pártokat kielégítő válaszos irányzata miatt. Képzelve el, mondotta, a temetőben a Chevra két rabbit tart: egy orthodox és egy teolog rabbit. Így mondta: neolog helyett „teolog“. Az idegen szó, eme kedves kifecamítása rendkívül hasonlít ahhoz, amikor pár évvel ezelőtt elhunyt előljáróhelyettes, akinek veje egy nagy budapesti bank vezérigazgatója, szokta mondani, néhai Léderer Sándor hitközségi elnök gesztiójáról: „Hiába támadják őt, nagy ember ő, ő gondoskodik arról, hogy a mai nehéz időkben legyen a hitközségnek elegendő pénze „quantum santum“.

Olvasom

hogy milyen meglepetés éri néha az embereket. Pár héttel ezelőtt halt meg Jacques Bainville, az ismert nagyjelentőségű jobboldali francia történetíró és publicista, az Action Francaise nevű jobboldali, de egyben német-ellenes lap munkatársa. Bainville halálából a jobboldal politikát csinált. Temetése véletlenül politikai szenzációvá dagadt is azaz, hogy ebből az alkalomból verték meg Leon Blumot, a francia szocialista vezért, akinek autója állítólag tiszteletlenül haladt keresztül a temetési menetben. Minden ország jobboldali sajtója rendkívüli cikkekben magasztalta az elhunytat és mintaképpül állította oda az új nemzedék elé, mint olyan férfiút, aki hazájának nemzeti jellegűl dolgozott és az idegenek befolyása ellen harcolt. Csupán a német sajtó egyrésze volt rezervált Bainville emlékével szemben, mert hiszen az elhunyt újságíró és történész ugyancsak ellensége volt a németeknek, függetlenül attól, hogy Ebert, Hindenburg vagy Hitler állott a német birodalom élén. Egy német lap, amelynek az a címe, hogy „Judenkenner“ és azzal foglalkozik, hogy a szereplő emberek családjában turkász, a napokban végre

kellemetlen leleplezésekkel állott elő. Kiderítette, hogy a nagy jobboldali nacionalista francia író eredetileg Badstadt-nak nevezték és bizony zsidó származású volt az istenadta. Ezt a leleplezést nagy felhördülés követte és most a jobboldali lapok keresik a módot, hogy miként tehetnék jóvá azt a baklövést, hogy Bainvilleből jobboldali nemzeti hőst csináltak.

Nem olvasom

Pesach másodnapján a Rombach-utcai templomi közönségnek kedves meglepetésben volt része: Tkatsch Izrael nyugalmazott főkantor, a hitközség külön fölkérésére előimádkozott. Szeretettel fogadták és a funkció után szívélyesen üdvözölték. Kiderült, hogy épp úgy, mint a film egén, úgy a templomi ének terén is azok, akik csak sztárok, vagy primadonnák akarnak lenni, feledésbe merülnek, de az oly derék, jószívű, jótékony, jellemes zsidó egyéniséget, mint amilyen a nyugalmazott főkantor, fokozottabb mértékben megbecsülik akkor, amikor már nem lehet meggyanusítani őket, hogy a kántorok zöme példájára imádkozásuknak nem az áhitat a célja, hanem a hangos skajekklakk működtetése.

STERN SAMU HAZAÉRKEZETT. Stern Samu m. kir. udvari tanácsos, az Országos Iroda és a Pesti Izraelita Hitközség elnöke, rövid üdülés után visszaérkezett és átvette hivatalának vezetését.

DR. ENDREI S. HENRIK hazaérkezett. A Chevra Kadisa igazgató-főtítkára dr. Endrei S. Henrik, gyengélkedő feleségével rövid időt Abbáziában töltött. Dr. Endrei S. Henrik már vissza is érkezett és átvette hivatala vezetését.

BÁNÓ DEZSŐ meggyógyult. Bánó Dezső m. kir. kormányfőtanácsos, a pesti Chevra Kadisa előljárója gyógyultan hagyta el a szanatóriumot.

Legujabb Palesztinából

A kiránduló társaság tagjai napnap után küldenek leveleket, táviratokat, ezekből megnyugtatólag kitűnik, hogy az ottani zavargásokról szóló hírek nagymértékben túlozva és elferdítve kerültek forgalomba. A szomorú incidensek dacára az idegenforgalom programszerűen bonyolítható le.

*

A lángokban álló Palesztina és más hasonló ál- és rémhireket terjesztő cikkek nemcsak az antiszemitizmust szitják és táplálják, de szolgálják egyszersmind a nem kívánt célt is, hogy az anticionisták is részvétellel és rokonszenvvel gondolnak az új település heroikus küzdelmeire. A vágyálmok ellené-

re, nem fog sikerülni fizetett izgatóknak Anglia erőskezü vonalvezetését megzavarni. Az újabban ki-robbant események nagyon szomorúak, de nem fogja tudni megakasztani a megizmosodott mozgalmat, amint hogy az 1929.-i, még szomorubb események után következett be a komolyabb értelemben vett bevándorlás.

*

Az angol parlamentben Wedgwood ezredes kérdésére Thomas gyarmatügyi miniszter válaszolt s most már pontosan tudjuk, amit eddig is sejtettünk hogy kik állanak a zavargások mögött és hogy kik helyezték el világszerte a túlzott rémhireket.

A Pesti Chewra Kadisa f. hó 12-én délután 6 órakor tartja évi rendes közgyűlését az Erzsébet-köruti Székház dísztermében.

HÁZASSÁG. Dembitz Gyula m. kir. kormányfőtanácsos, a magyar gazdasági élet egyik legnépszerűbb kitűnőségének leánya, Dembitz Mária f. hó 19-én kötött házasságot Haas Sándorral. Az egyházi esketést dr. Kiss Arnold végezte, a kántori funkciókat Sirota főkantor látta el.

A PESTI IZR. NŐEGYLET jubileuma. Egyik legnagyobb és legtekintélyesebb jótékonyági egyesületünk: a nagyszerű eredményekre és dicső multra viztekinthető Pesti Izr. Nőegylet és az általa fenntartott Országos Izraelita Leányárvaház most töltik be emberbaráti működésüknek hetvenedik évét.

A Pesti Izr. Nőegylet jelenlegi elnökl-asszonya Vészi Józsefné, a segítőtársak munkájával máris igen sokat helyrehozott a mostoha viszonyok által okozott károkból. Az ő kiváló személyén keresztül a kérelemmel fordul minden igaz emberbaráthoz, járuljanak

hozzá nemes adományaikkal az egyesület hét évtizedes jubileuma alkalmából a Leányárvaház jövőjének biztosításához.

Olvason

Chanel a világhírű divatkreátor normandiai kastélyába küldt üdülni vérszégyény varrónőit és riviérai villájában árva gyermekeket neveltet. Hölgyeink, akik nagy buzgalommal kopírozzák Chanel modelljeit talán ezt is lemásolhatnák.

Olvason

A koppenhágai püspök: Fubelsang-Damgaard, valamint Aage Bentzon, Johannes Pedersen, Frederik Torm és Flemming Hoidberg egyetemi tanárok aláírásaival nyilatkozat jelent meg a dán ujságokban, ahol a nevezett előkelőségek elítélő hangon nyilatkoznak a jelentéktelen dán antiszemita párt hangos propagandája ellen. Torm professzor interjút is ad, melyben felhívja a közvélemény figyelmét arra, hogy ne üljön fel a zsidóság elleni hamis vádaknak, amely nem illik semmiképpen sem az igazság-szerető dán nép szelleméhez...

A BIKUR CHOLIM KÖZGYÜLÉSE — Az Országos Bikur Cholim ápr. 10-én tartotta meg, egyesületi székházában dr. Rakonitz Dezső elnöklete alatt évi rendes közgyűlését. Az elnök a közgyűlés megnyitásával kapcsolatban üdvözli a megjelent tagokat, köztük Kahán-Frankl Samu elnököt és Schreiber Sámuel B. hitközségi alelnököt. Dr. Rakonitz elnök mutatott rá arra a fontos missióra, melyet egyesületünk keretében működő Talmud Tóra, a zsidó ifjuság nevelése és megfelelő irányítása érdekében áldatosan kifejt és ennek során köszönetet mond Mayer Miksa és Stern Ödön alelnököknek, kik meleg szeretettel és ügybuzgalommal foglalkoznak ezen intézmény fenntartásával és fejlesztésével. A zárszámadást, a közgyűlési tagok, egyhangulag tudomásul veszik. Kahán-Frankl Samu országos irodai elnök javaslatára a közgyűlés, az egyesület előjáróságának, élén dr. Rakonitz Dezső elnöknek önfeláldozó értékes és eredményes működéséért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Az Első Magyar Műdomborító és Papírdiszműárugyár, Friss Zsigmond és Doctor Guido rt. igazgatósága, felügyelőbizottsága, tisztviselői és munkásai nevében őszinte részvétellel tudatja, hogy

Friss Zsigmond

vezérigazgató ur

a vállalat megalapítója, e hónap 23-án reggel 5 órakor hirtelen elhunyt.

Temetése e hónap 26-án d. e. 11 $\frac{1}{2}$ órakor volt a rákoskereszturi izr. temetőben.

A megboldogult mindegyik alkalmazottjának őszinte jóakarója és barátja volt.

Emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk megőrizni!

Dr. Bálint József, dr. Kovács Józsefné Grünfeld Paula, Drucker Géza, Grünfeld Klára, nyiregyházi dr. Gara Zoltánné Grünfeld Irén mint gyermekei fájdalommal tudatják, hogy a legjobb anya, nagymama, testvér, anyós és rokon

özvegy

Grünfeld Sándorné

sz. Rosenberg Janka

vallásos és jótékonságnak szentelt életének 78-ik évében hosszas szenvedés után e hó 22-én reggel elhunyt.

Drága halottunk e hó 23-án, csütörtökön d. u. fél 5 órakor lett eltemetve a miskolci izr. temetőben.

Gyászolják: dr. Kovács József, Drucker Géza, nyiregyházi dr. Gara Zoltán vejei, dr. Bálint Józsefné szül. Baumgarten Amica menyé, özv. Fisch Ignácné testvére, özv. Rosenfeld Salamonné sógornője Kánitz István és neje szül. Wellner Vera, Bálint Vera, nyiregyházi Gara Péter unokái, Kánitz Éva, Kánitz Tamás dédunokái.

Friss Zsigmondné szül. Glasner Ella úgy a maga, mint gyermekei Magda, Pista és a megboldogult nővére Ujhelyi Lajosné szül. Friss Róza nevében lesújtva jelenti, hogy férje

Friss Zsigmond

jóságos, munkás életének 67-ik évében, 35 évi boldog házasság után egész váratlanul, minden szenvedés nélkül elhunyt.

Temetése e hó 26-án, vasárnap délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ órakor volt a rákoskereszturi izr. temetőben.

Friss Istánné szül. Glasner Lotti, menyé, László Géza veje, László Pali unokája, özv. Schwarcz Arminné, özv. Glasner Mórné, dr. Bartha Dezsőné, Ujhelyi Lajos, dr. Bartha Dezső sógornői, sógorai és a gyászoló rokonság.

Minden külön értesítés helyett!

Feladvány szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÁNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám: szám 16.760

NÁDOR (Neufeld Zoltán) NYOMDA Budapest, VI., Vörösmarty u. 47/a.